

afstemming deputaatschappen

Rapport
werkgroep

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Zwolle-Zuid 2008

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

INLEIDING

De opdracht van de GS aan de WAD en de opzet van het rapport

De GS van Amersfoort-Centrum 2005 formeerde de 'werkgroep afstemming deputaatschappen' (WAD) en droeg vijf deputaatschappen op daar in te participeren: steunpunt gemeenteopbouw (SGO), toerusting evangeliserende gemeente (DTEG), generaal diaconaal deputaatschap (GDD), aanvullende steunverlening evangelisatie (ASE) en zending, hulpverlening en training (ZHT). De ThUK werd opgedragen aan het proces deel te nemen.

De opdracht van de GS aan WAD is te vinden in Bijlage I. De opdracht is uitgewerkt in 6 onderdelen (a – f).

Nadere analyse bracht de WAD er toe twee fasen in het realisatieproces van de opdracht te onderscheiden; Bijlage II was de leidraad bij het ordenen van het geheel in deze twee fasen. Hieronder worden de componenten van de GS-opdracht samengevat en geordend in overeenstemming met de twee door WAD gedefinieerde fasen.

Fase I: afstemming/integratie van visies

Opdracht I.A

onderzoek de wenselijkheid/mogelijkheid van afstemming en integratie van de visies van ASE, DTEG en ZHT mbt. 'actueel kerk-/gemeentezijn' en 'toerusting en training'

Opdracht I.B

onderzoek de wenselijkheid/mogelijkheid van integratie en afstemming van de conclusie van I.A en de visies van SGO en GDD mbt. 'actueel kerk-/gemeentezijn' en 'opbouw en toerusting'

Fase II:

Opdracht II

Op basis van de conclusie van fase I
onderzoek consequenties voor herverkaveling van taken en organisaties

Daarnaast was er de opdracht om bij te dragen aan het proces dat aan de deputaten generaal-synodale organisatie (GSO) was opgedragen.

Opzet van het rapport

In overeenstemming met het gedefinieerde onderscheid in twee fasen wordt in dit rapport respectievelijk verslag gedaan van fase I (hoofdstuk 3) en fase II (hoofdstuk 4)
In hoofdstuk 5 zal het een en ander worden samengevat en zullen de voorstellen worden uitgeschreven, die in hoofdstuk 6 als conceptbesluiten zullen worden voorgelegd aan de synode.

INHOUDSOPGAVE

1.	De opdracht aan de WAD in een breder perspectief	5
2.	Uitvoering van de opdracht	6
3.	Verslag van Fase I: Integratie van visie en strategie	7
	3.1 Inleiding	7
	3.2 Afstemming/integratie van visies	7
	3.3 'Notitie Gemeente-zijn' (maart 2006)	8
4.	Verslag van Fase II: clusteren van organisaties en programma's	8
	4.1 Inleiding	8
	4.2 Herverkaveling van taken en organisaties	8
	4.3 Een voorlopig voorstel	10
5.	Conclusies en voorstellen	11
	5.1 Conclusies	11
	5.2 Voorstellen	11
6.	Conceptbesluiten	12
	Bijlagen	13
I.	Instructie WAD (GS Amersfoort-Centrum 2005)	13
II.	Ordering van de fasen van de WAD (jan. 2006)	14
III.	Vergaderingen en deelnemers aan de WAD	15
IV.	'Notitie Gemeente-zijn' (maart 2006)	15
V.	Participerende leden in de WAD	20

1. DE OPDRACHT AAN DE WAD IN EEN BREDER PERSPECTIEF

Om goed te weten waar de WAD zich mee bezighield, bleek het tijdens het proces van de WAD nuttig om de concrete opdracht aan de WAD verleend, te bezien in een breder historisch kader. Dat werd besproken aan de hand van een tussentijds document van de hand van voorzitter op vergadering 8.

Dat een breder kader een rol speelt bleek ook al uit de expliciete koppeling die werd genoteerd tussen de opdracht van de WAD en de opdracht verleend aan het deputaatschap generaal-synodale organisatie(GSO)..

Proliferatie

Dat bredere kader zou, zo lijkt ons, kunnen worden samengevat in het begrip *proliferatie*.

In de laatste vijftien jaar is het aantal deputaatschappen sterk gegroeid, waardoor, zo bleek uit de GSO analyse, er nu wel 31 deputaatschappen zijn. Blijkbaar werd de GS elke keer geconfronteerd met een overtuigende urgentie om een deputaatschap te creëren, sommige uitgerust met een uitvoerend instituut (bureau, steunpunt, centrum), ten dienste van de kerken, om ontwikkelingen in de kerk en in de culturele en maatschappelijke omgeving van de kerk het hoofd te kunnen bieden. Het is te verwachten dat de aangevoerde en blijkbaar overtuigende urgentie niet altijd toestond om strategisch, vanuit een generaal perspectief, de zaak volledig te doordenken en nieuwe zaken in te passen en af te stemmen op bestaande structuren.

Dat heeft tot gevolg gehad wat we noemen: proliferatie, een groei van nodige deputaatschappen en instituten met hier en daar onvoldoende eenheid in achterliggende visie en strategie, onvoldoende afstemming waardoor overlap, of onvoldoende transparantie in de definitie van doelgroepen, doelen en programma's, ed. En uiteraard heeft zo'n proliferatie ook een financieel aspect: het creëerde een groei van de bijdragen uit de kerken om dit allemaal mogelijk te maken.

Rationalisatie

Het komt ons voor dat de opdrachten van de WAD en het deputaatschap GSO (DGSO) in hun samenhang tegen deze achtergrond bezien kunnen en moeten worden. Dat betekent dat de opdrachten van de GS kunnen worden samengevat met het begrip *rationalisatie*.

Daar bedoelen we mee dat we de opdrachten van de GS aan de WAD en DGSO in hun samenhang interpreteren als een opdracht om mbt. de vele deputaatschappen:

- strategisch-programmatisch meer helderheid te creëren,
- structureel-organisatorisch meer efficiëntie en synergie tot stand te brengen,
- kwantitatief-financieel de grenzen van de draagkracht van de kerken om zo'n gerationaliseerde structuur te kunnen blijven financieren te verdisconteren.

Proliferatie, rationalisatie en de WAD

Deze poging een breed en algemeen kader van de opdracht te beschrijven kan ook worden toegepast op de beperkte opdracht die aan de WAD werd verleend.

Van de WAD deelnemers geldt dat twee deputaatschappen door de GS in het leven werden geroepen (GDD in 1990 GS Leeuwarden/DS in GS Leusden 1999; ASE in 1993 GS Ommen); de andere drie waren bestaande niet-kerkelijke organisaties/instituten die op verzoek de kerkelijke status van deputaatschap kregen toegewezen (DTEG/CTEG in 1999 GS Leusden, DZHT/DVN in GS Zuidhorn 2002-2003 en DSGO/SGO in GS Zuidhorn 2002-2003).

Dit alles werd door de GS gedaan als een reactie op een tweetal ontwikkelingen in en om de kerk.

Missionair

Allereerst is te noemen een ontwikkeling op het *missionaire* terrein.

Traditioneel werd aan het missionaire aspect van kerk-zijn vorm gegeven via 'zending' in de Derde Wereld; dat werd behartigd door decentraal georganiseerde 'zendende kerken' en particulier georganiseerde barmhartigheidsverenigingen.

Verschillende dynamische processen deden deze traditionele vormgeving uitgroeien en dat leidde tot een drietal nieuwe (centrale) generale deputaatschappen. De behoefte aan *centrale ondersteuning* van het traditionele zendingswerk leidde tot de vorming van DZHT/DVN (het al bestaande deputaatschap IRTT werd hierin geïncorporeerd). De noodzaak om in het missionaire perspectief ook *evangelisatie* aandacht te geven leidde eerst tot DTEG (het stimuleren en toerusten van de gemeenten om missionair te zijn) en vervolgens tot ASE (middelen en advisering bieden voor het initiëren en realiseren van geïnstitutionaliseerde evangelisatieprojecten).

Gemeenteopbouw

Een andere ontwikkeling moest ook aandacht krijgen: gemeenteopbouw.

Traditioneel was gemeenteopbouw primair een zaak die werd behartigd door de lokale kerkenraad via prediking en pastorale en diaconale zorg.

Ook hier leidden allerlei processen tot het installeren van generale deputaatschappen die diensten aanboden gericht op gemeenteopbouw. DTEG/CTEG behartigde het missionaire aspect van gemeente zijn, *evangelisatie*, GDD/DS het *diaconale aspect* en DSGO/SGO was gericht op *gemeenteopbouw* zonder nadere specificatie.

Vanuit deze deputaatschappen gingen er verschillende signalen naar de GS (mn. Amersfoort-Centrum 2005) dat er reden was dit geheel te onderzoeken op samenhang en efficiëntie. Dat leidde tot de WAD-opdracht: *een poging tot rationalisatie uit te voeren op dit geheel van vijf deputaatschappen*.

De drie aspecten van rationalisatie hierboven genoemd spelen opnieuw een rol, ook al is de derde (kwantitatief-financieel) niet expliciet in de opdracht opgenomen.

Omdat te voorzien was dat dit alles iets te maken zou hebben met de rol van de ThUK (als opleidingsinstituut van predikanten en als kenniscentrum van de kerken), werd ook de ThUK opgedragen dit rationalisatieproces mee te maken als waarnemer.

2. UITVOERING VAN DE OPDRACHT

De WAD heeft op de volgende wijze aan de GS-opdracht gewerkt.

Intake-ronde door de voorzitter

De voorzitter, ds. J.H. Smit, inventariseerde visies en standpunten van alle betrokken deputaatschappen voorafgaande aan het gezamenlijke overleg in WAD.

Vergaderingen

De WAD heeft totaal 10 maal vergaderd (zie Bijlage III). Alle vergaderingen werden uitgeschreven door de voorzitter, ds. J.H. Smit. Van alle vergaderingen werden notulen geschreven.

Deelnemers

In Bijlage III wordt de participatie van de deputaatschappen aan de vergaderingen genoteerd.

Twee opmerkingen bij dit overzicht zijn gewenst.

Allereerst de afwezigheid van GDD/DS vanaf vergadering 9 (zie arcering in de bijlage).

GDD besloot zich terug te trekken van deelname aan de WAD vanwege hun interpretatie van het proces dat de WAD had doorlopen en de genomen besluiten tav. de richting van het verdere overleg vanaf vergadering 8. GDD presenteerde uiteraard hun eigen interpretatie van dit geheel in allerlei correspondentie nav. hun beslissing en in een nieuwsbrief naar hun belangrijkste doelgroep, de diakenen; ze kondigden aan dit ook in hun verslag aan de GS te zullen doen. We zijn van mening dat GDD een onzorgvuldige weergave van het proces geeft. Op verzoek, en voor zover dit de zaak van de afstemming dient, kan de WAD de Generale Synode hierover verder informeren. Ook de deelname van de ThUK is minimaal geweest. Voor een deel had dat te maken met ziekte van de aangewezen vertegenwoordiger van de ThUK; deels ook met het ontbreken van voldoende communicatie binnen de ThUK ten aanzien van het belang van deze zaak, waardoor er niet tijdig een vervanger werd aangewezen.

Overleg met GSO

In het GS-besluit wordt de WAD opgedragen ook haar bevindingen in te brengen in het GSO-proces; gezien de samenhang van beide processen, zoals in hoofdstuk 1 verwoord, was dat uiteraard van belang. Er is steeds goede uitwisseling van informatie over de ontwikkelingen geweest tussen de voorzitters van de WAD en DGSO. Ook is er een gemeenschappelijke vergadering geweest (11 januari 2007).

In de fase van voorbereiding van de GS-rapporten is er bovendien overleg geweest, waaraan ook prof. dr. M. te Velde (ThUK) deelnam. Er was bij de WAD en prof. Te Velde zorg ontstaan over de richting van het voorstel van GSO. Het leek er op dat GSO een herordering van het totale deputatenbestand voorstelde waarbij een gedefinieerde categorie van deputaatschappen, inclusief

de vijf WAD deelnemers, buiten het kerkverband, parallel, zou moeten worden georganiseerd. In zekere zin, zo was de zorg van de WAD, werd de hele inspanning van de WAD daarmee een overbodige exercitie. De bedoeling van dit informele overleg was om beide perspectieven (WAD en GSO) zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en contrasterende voorstellen naar de GS zoveel mogelijk te voorkomen. De zorg werd niet volledig weggenomen, maar de WAD besloot onafhankelijk van het GSO-proces het WAD-proces voort te zetten.

3. VERSLAG VAN FASE I: INTEGRATIE VAN VISIE EN STRATEGIE

3.1 Inleiding

Het resultaat van de inspanning van de WAD om aan deze opdracht te voldoen is het document 'Notitie Gemeente-zijn' (maart 2006). In 3.2. zal verslag worden gedaan van het proces dat tot dit document leidde. In 3.3. zal aanvullend nog iets over de status van dat document worden meegedeeld.

3.2 Afstemming/integratie van visies

Fasering?

De GS-opdracht suggereert dat er twee (sub-)fasen mbt. de afstemming van visies zouden moeten zijn (zie de *Inleiding*): eerst fase I. A (betrekking hebbend op ASE, DTEG, ZHT; de zg. 'missionaire deputaatschappen') en daarna het resultaat van I.A te integreren met I.B (betrekking hebbend op SGO en GDD).

In de realisatie van onze opdracht is deze fasering niet nadrukkelijk aangebracht. Vanaf het begin zijn de visies van de verschillende deputaatschappen tegelijkertijd in de poging tot afstemming en integratie meegenomen; daar is nooit bezwaar tegen aangetekend vanuit de deputaatschappen.

Twee benaderingen

In het traject om aan deze opdracht te voldoen werden twee benaderingen gecombineerd: 'Bouwstenen' en 'Dimensies'.

Allereerst werd beseft dat bij de verschillende deputaatschappen achter de concrete programma's uiteraard visies waren geformuleerd die beleid en programmaontwikkeling sturen.

Aan een commissie werd opdracht verleend alle relevante documenten van de verschillende deputaatschappen door te lezen en de 'bouwstenen' van strategie en beleid daarin te inventariseren.

Een andere commissie deed een kort onderzoek gedaan naar een geschikte set 'structurele categorieën' die zouden kunnen worden gebruikt om de geïnventariseerde 'bouwstenen' te ordenen en te integreren tot een samenhangende, overkoepelende visie voor de vijf betrokken deputaatschappen. Een overzicht van verschillende sets werd gepresenteerd; de deelnemers kwamen tot de conclusie dat het schema van vijf dimensies dat door prof. dr. C.J. de Ruijter aan de ThUK wordt gebruikt een geschikt instrument was om tot integratie van de deelvisies te komen.

Integratie

Vervolgens werd door een commissie een document geproduceerd dat probeerde de uitkomsten van beide benaderingen te integreren. Op vergadering 3 wordt het eerste concept vastgesteld (geschreven door ds. C. van Dusseldorp, vertegenwoordiger van GDD).

Dat document werd vervolgens voorgelegd aan alle betrokken deputaatschappen. Op vergadering 4 en 5 werd de inbreng van alle deputaatschappen besproken. Een verbeterde versie werd vervolgens uitgewerkt. Die versie werd na vergadering 5 als officieel WAD-document aan de deputaatschappen toegezonden en is als zodanig geaccepteerd. Dit document is als bijlage IV bij dit rapport gevoegd.

In 3.3. zal nog een korte toelichting bij dat document worden geboden.

3.3 'Notitie Gemeente-zijn' (maart 2006)

Het lijkt ons van belang enkele zaken mbt. dit document nog te benadrukken.

Beperking

Het bleek in het proces af en toe nodig de beperking van de WAD-opdracht in deze eerste fase te onderstrepen. Uit de ontwikkelingen mbt. de Praktische Theologie aan de ThUK werd een set dimensies gebruikt voor een min of meer praktisch doel: het zo goed mogelijk integreren van de visies die beleid en programma's van een vijftal deputaatschappen aansturen. Benadrukt werd dat het niet de WAD's opdracht was een eigen praktisch-theologische visie uit te werken (verslag vergadering 2). Kortom, de instrumentele functie van deze poging tot integratie werd benadrukt.

Inventarisatie van discussiepunten

Samenhangend met die beperking bleek het wel gewenst een aantal zaken die in de loop van de bespreking werden ingebracht te inventariseren maar niet volledig uit te werken, 'in de hoop dat deze inventarisatie een verdere discussie in de richting van een inhoudelijke integratie van visies zou stimuleren' ('Notitie Gemeente-zijn', par. 'Inleiding'). Deze discussiepunten zijn in 'Notitie Gemeente-zijn' apart gemarkeerd.

De dimensies

Naast de inventarisatie van discussiepunten waren er twee zaken mbt. de set van vijf dimensies zelf die verschillende malen om aandacht vroegen.

Dat is allereerst de vraag naar de 'missionaire dimensie' van kerk-zijn. In de gekozen set van vijf dimensies is de missionaire dimensie gepositioneerd onder de 'kerugmatische dimensie'. In verband met de expliciete gerichtheid, zij het op verschillende wijze, van een drietal (van de vijf) deputaatschappen op de missionaire dimensie werd deze positionering enkele malen nadrukkelijk bevestigd.

Daarnaast kwam van de kant van ZHT/DVN bij de besprekingen in fase II (zie hoofdstuk 4 van dit rapport) de vraag op of er geen reden was nog een zesde dimensie te formuleren: veel van het werk van ZHT/DVN is primair niet meer gerelateerd aan een uitgesproken missionaire dimensie, maar wordt vooral aangestuurd door een dimensie die IRTT (onderdeel van ZHT/DVN) in haar programma van de Internationale Cursus ook expliciet in de set heeft opgenomen: de 'oecumenische dimensie'.

Deze zaken hebben geen plek in het WAD-document gekregen.

Functie

De WAD-deelnemers realiseren zich dat het document weliswaar een poging doet een geïntegreerde visie te formuleren, maar dat vanwege de genoemde discussiepunten en vragen er zeker geen definitieve consensus tav. alle punten is bereikt.

Ondanks dat werd als belangrijkste functie van deze poging gezien, dat er een conceptueel instrument was geformuleerd dat vergelijking en uitwisseling mogelijk maakte; bovendien had deze poging tot visie-integratie bij het uitwerken van fase II elke keer weer de functie druk uit te oefenen om, vanuit de bereikte beperkte visie-integratie, ook te streven naar een organisatorische 'clustering'. Deze functie had dit document in fase II (zie hoofdstuk 4) ook al werd het in die fase nodig deze benadering 'van boven af' te combineren met structureel-organisatorische overwegingen 'van onderaf' die beperkingen aanbrengen in het organisatorisch clusteren.

4. VERSLAG VAN FASE II: CLUSTEREN VAN ORGANISATIES EN PROGRAMMA'S

4.1 Inleiding

Tegen het einde van fase I werd fase II opgestart. De uitkomst van deze fase zal worden samengevat in 4.3.; in 4.2. wordt samengevat hoe het proces is verlopen.

4.2 Herverkaveling van taken en organisaties

Een instrument voor fase II

Op vergadering 4 was een document in bespreking dat een analyse bood van de relatie tussen de deputaatschappen (en vooral hun instituten) en de gemeenten. Wat betreft de gemeenten werd

onderscheiden tussen 'actoren', 'doelgroepen' en 'activiteiten'; wat betreft de deputaatschappen/instituten werden de 'actoren' in de gemeente gedefinieerd als de 'doelgroepen' van de programma's van de deputaatschappen/instituten. Het was bedoeld als instrument om inzicht te verkrijgen in de programmastructuur van de verschillende deputaatschappen/instituten, mho. op het zoeken naar mogelijkheden voor een uiteindelijke hervorkaveling van taken en organisaties.

Het instrument werd daarna gebruikt om de programmastructuur van de verschillende deputaatschappen/instituten te inventariseren. Weliswaar bleek de taak van een volledige en gedetailleerde inventarisatie daarvan de mogelijkheden van de werkgroep te boven te gaan, maar als eerste aanzet heeft deze analyse toch geholpen om enigszins overzicht te creëren van programmastructuur en overlap, maar het bleek wel gewenst ook een perspectief op een toekomstige structuur uit te werken (zie hieronder).

Het leidde in deze fase tot een constatering die verder in het proces een bepaalde sturende rol zal gaan spelen: ASE heeft geen en ZHT/DVN heeft nauwelijks actoren in de gemeente als hun doelgroepen (bij ZHT/DVN alleen de afdeling 'Communicatie en Fondsenwerving').

Nieuwe poging

Op vergadering 6 wordt een opdracht voor een andere aanpak van deze fase gegeven; een alternatief stuk komt op vergadering 7 in bespreking: '*Notitie ter discussie binnen WAD*' (28 december 2006).

Daarin worden alternatieven voor 'clustering van organisatie' geïnventariseerd.

Deze inventarisatie zal in de loop van de volgende vergaderingen (8 – 10) steeds het kader zijn waarbinnen gezocht wordt naar een optimale vorm van clusteren van de vijf deputaatschappen/vier instituten.

Deze inspanning van de WAD wordt de aanleiding voor GDD/DS zich uit het overleg terug te trekken (zie hoofdstuk 2).

De alternatieven die worden geïnventariseerd zijn als volgt samen te vatten:

- a. alternatieven die de bestaande structuur in stand houden maar iets toevoegen mho. op het overzicht van alle binnenkomende vragen/verzoeken om diensten.
- b. alternatieven waarbij gelijktijdig wordt geclusterd op deputaatsniveau en op instituutsniveau; Het meest vergaande model binnen dit kader zou zijn: 5 → 1 (alle vijf deputaatschappen worden één deputaatschap en alle vier instituten worden één instituut); er zijn binnen dit kader ook andere alternatieven.
- c. alternatieven waarbij niet perse de clustering op deputaatsniveau samenvalt met de clustering op instituutsniveau.

Zoeken naar een optimaal alternatief

Binnen deze kaders is er gezocht naar het optimale alternatief. Alternatieven behorend bij a. werden eigenlijk niet serieus in overweging genomen: alle deputaatschappen spanden zich aanvankelijk allemaal in om een alternatief te zoeken dat op een of andere wijze naar clustering zocht.

In dat zoeken speelden twee benaderingen een rol.

Allereerst de benadering 'van boven af'. Daarmee bedoelen we een benadering die de conclusie van fase I serieus wilde verdisconteren. De conceptuele eenheid die werd verwoord in fase I vraagt in eerste instantie eigenlijk om een maximale eenheid: een verenigd deputaatschap kan vanuit die eenheid een goede samenhangende strategie en beleid ontwikkelen, en een verenigd instituut kan een goed samenhangend pakket programma's ontwerpen. Vanuit deze benadering ligt het model 5 → 1 (categorie b. hierboven) eigenlijk voor de hand. In het begin was dit model eigenlijk ook wel het uiteindelijke perspectief dat het zoekproces stuurde.

De andere benadering zou je 'van onder af' kunnen noemen. De structuur en aard van de bestaande instituten en hun beleid en programma's moeten natuurlijk ook serieus verdisconteerd worden. Van die kant uit werden verschillende zaken naar voren gebracht.

GDD/DS zag het vooruitzicht dat er clustering van mn. de instituten zou plaatsvinden als een bedreiging voor hun goedlopende programma's gericht op hun eigen helder gedefinieerde specifieke doelgroep (diakenen) en besloot uit dit proces van zoeken naar alternatieven te stappen (zie hoofdstuk 2).

Verschillende malen werd besproken (zie hierboven) dat DSGO/SGO, DTEG/CTEG en GDD/DS op concrete doelgroepen in de gemeente zijn gericht, maar ASE en ZHT/DVN niet; zij zijn gericht op

geïstitutionaliseerde projecten, hetzij gemeentestichtingsprojecten in Nederland, hetzij projecten van kerkelijke partners in het buitenland. Dat brengt zo z'n eigen eisen met zich mee.

De vraag werd dus: moet dit soms leiden tot een niet volledige clustering van de instituten die zo verschillen in doelgroepen en dus ook programma's? Langs deze lijn werd overwogen of het model 5 → 3 + 2 (categorie b.) een geschikt alternatief zou zijn.

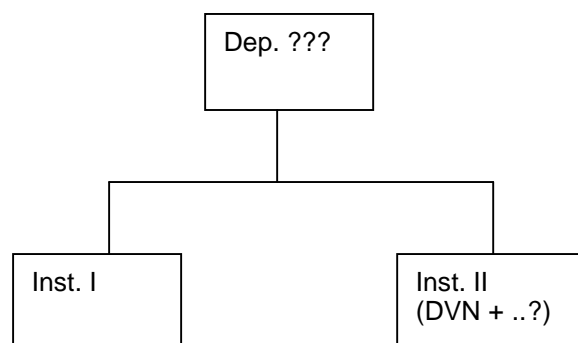
Vanuit deze overweging werd bovendien geconstateerd dat DTEG/CTEG een dubbele status heeft: enerzijds (vooral vanuit de geschiedenis van DTEG/CTEG) gericht op doelgroepen in de gemeente, maar anderzijds later ook betrokken bij gemeentestichtingsprojecten in Nederland. Dat betekent dat wanneer gescheiden clusteren zou worden overwogen, besloten moet worden waar dan DTEG/CTEG te positioneren. DTEG/CTEG vond het vanwege de samenhang van beide velden beter dat ze niet zou worden opgesloten in het cluster dat zich op doelgroepen in de gemeente zou richten. Ook werd gewezen op het opvallend eigensoortige karakter van ZHT/DVN: wat schaal betreft (financieel, personeel), wat strategische omgeving betreft (Derde Wereld problematiek), wat maatschappelijke status betreft (CBF gecertificeerd) en wat financieringsbeleid betreft (donatiesysteem, fondsenwerving). Ook dit leverde dus een vraag op: zou volledig clusteren, inclusief het zo eigensoortige ZHT/DVN niet tot een onwerkbaar heterogeniteit leiden? Als alternatief werd daarom besproken model 5 → 4 + 1 (categorie b.).

In dat verband werd ook de aparte positie van IRTT besproken: institutioneel behorend bij DVN, maar wat betreft haar faciliteiten voor opleiding en visieontwikkeling (oa. vanwege een informele koppeling aan de ThUK), eigenlijk gericht op zaken die ook ASE en DTEG/CTEG aangaan.

4.3 Een voorlopig voorstel

Dit proces leidde tot een voorlopig voorstel (vergadering 10) uit categorie c., nl. een model waarbij wel de deputaatschappen volledig worden geclusterd, maar de instituten dus niet.

Visueel kan het als volgt worden weergegeven:

Het voordeel van zo'n clustering dat hiermee wordt beoogd is dat de noodzaak om vanuit een geïntegreerde visie strategie en beleid voor concrete programmavorming te ontwikkelen, door het ene deputaatschap, strategisch verantwoordelijk voor de twee instituten, op verantwoorde wijze behartigd kan worden.

Op instituutsniveau kan de geconstateerde ongelijksoortigheid worden verdisconteerd, door de realisatie van wat doelgroepen en programmasoorten betreft zo homogeen mogelijke programmaclusters, aan het ene of het andere instituut te delegeren. Dat kan een goede samenhang en transparantie creëren op het niveau van deze instituten en zo de dienstverlening aan de kerken en aan de partners in binnen- en buitenland alleen maar ten goede komen.

Allerlei meer gedetailleerde aspecten van zo'n clustering (de concrete samenstelling van genoemde programmaclusters, institutionele, personele en arbeidsvoorwaardelijke aspecten, enz.), alsmede ook de risico's dat bestaande helderheid in doelgroepen en programma's zou kunnen verdwijnen, zullen uiteraard nog zeer zorgvuldig doordacht moeten worden. Dat is in deze laatste fase van het WAD-overleg niet meer ter sprake gekomen. De vormgeving van het voorstel in hoofdstuk 5.2 heeft daar mee te maken.

5. CONCLUSIES EN VOORSTELLEN

5.1 Conclusies

Fase I

De eerste opdracht was te onderzoeken of het wenselijk of mogelijk was de sturende visies achter het beleid en de programma's van de vijf deelnemende deputaatschappen, beter op elkaar af te stemmen, wellicht zelfs geïntegreerd zouden kunnen worden.

We zijn van mening dat we een samenhangende visie hebben geboden die wellicht een goede stap in die richting zou kunnen zijn. We hebben aangegeven dat dit niet een aan alle kanten volledig doordacht en uitgewerkt concept is: de vragen die buiten het bereik van deze werkgroep vielen hebben we voor een deel geïntegreerd en apart gemarkeerd in het document. Ook in dit rapport zijn nog weer andere vragen genoemd.

Fase II

De opdracht was te onderzoeken of de conclusie van fase I consequenties zou moeten hebben voor een hervorkaveling van taken en organisaties.

We hebben uitvoerig beschreven dat 'van boven af', vanuit de conclusies van fase I dus, er inderdaad de ambitie was een herstructurering te organiseren die op een meer geïntegreerde wijze aan beleid en programmavorming zou kunnen werken.

Anderzijds waren er overwegingen 'van onder af', vanuit de bestaande aard, structuur en belangen van de deputaatschappen en hun instituten die in zekere zin remmend op de ambitie 'van boven af' inspeelden. Daar rolde een model uit dat we aan de GS willen voorleggen.

We zijn van mening dat we voldoende argumenten hebben om een voorstel te doen en te bespreken met alle partijen om een structureel-organisatorische clustering op deze wijze te implementeren, zodat er op beleidsmatig en programmatisch niveau meer synergie richting de doelgroepen zal kunnen worden gerealiseerd.

In de oorspronkelijke GS-opdracht stond ook nog de volgende stelling:

... niet anders dan met instemming van alle onder 1. genoemde deputaatschappen kan de werkgroep tussentijds een noodzakelijke aanpassing van de taakpakketten van de betrokken deputaatschappen effectueren.

We hebben gemeend dat dat niet kon worden geëffectueerd. De overwegingen daarbij zijn tweërlei.

Allereerst, het proces (zoals beschreven) waarlangs de WAD in fase II tot een conclusie kwam was behoorlijk tentatief van aard; ook de conclusie is niet van dermate massief karakter dat we het aandurfden om zaken nu al te effectueren.

In de tweede plaats heeft het afhaken van GDD/DS het onmogelijk gemaakt een concreet te effectueren voorstel te formuleren waar 'alle deputaatschappen' mee instemmen.

5.2 Voorstellen

Tegen de achtergrond van deze conclusies bieden we de volgende voorstellen aan.

1. Een stuurgroep
De GS stelt een stuurgroep aan die in de komende periode in nauw overleg met alle vijf genoemde deputaatschappen probeert vorm te geven aan het voorgestelde model.
2. Verdere ontwikkeling van een visie
Aan het te vormen nieuwe deputaatschap wordt opgedragen om in nauw overleg met de ThUK tot een verdere uitwerking van de visie te komen die kan functioneren als strategisch instrument bij het definiëren van een samenhangend beleid en programmastructuur voor de door dit deputaatschap aangestuurde instituten.

Dit voorstel impliceert dat de GS GDD opdraagt volledig loyaal in het vervolgtraject te participeren. Deze voorstellen hebben we uitgewerkt in een concept Besluittekst in overeenstemming met de vormvoorschriften van de synode (hoofdstuk 6).

6. CONCEPTBESLUITEN

Materiaal:

rapport werkgroep afstemming deputaatschappen met als korte inhoud:

- a. verslag over de uitvoering van de opdracht;
- b. de 'Notitie Gemeente-zijn'
- c. het GDD-dossier
- d. een model van clustering van de 5 binnen WAD participerende deputaatschappen
- e. voorstel tot het aanstellen van een stuurgroep die clustering van de 5 deputaatschappen vormgeeft.

Besluit 1:

- a. de door de generale synode van Amersfoort-Centrum 2005 benoemde voorzitter, de vertegenwoordigers van de in de werkgroep tot nu toe samenwerkende deputaatschappen en de vertegenwoordiger van de ThUK te dechargeren van het door hen gevoerde beleid zoals in hun rapport aan deze synode is beschreven;
- b. haar afkeuring uit te spreken over het terugtrekken van haar vertegenwoordiging door GDD.

Gronden:

1. de voorzitter, de afvaardigingen van deputaten ASE, TEG, SGO en ZHT en de vertegenwoordiger van de ThUK hebben zich naar behoren gekweten van de hun opgedragen taak;
2. deputaten GDD hebben niet aangetoond dat de WAD zich niet heeft gehouden aan zijn opdracht.

Besluit 2:

- a. de tekst van het document 'Notitie Gemeente-zijn', zoals te vinden is in bijlage IV van het rapport als startpunt voor een basis-visiedocument voor alle in de werkgroep participerende deputaatschappen te aanvaarden;
- b. een stuurgroep, bestaande uit de vertegenwoordigers van de betreffende deputaatschappen, aan te stellen die tijdens de duur van de synode, in goede samenwerking met onder meer de instituten van deze deputaatschappen, vorm geeft aan één deputaatschap volgens het model van clustering zoals aangegeven in het rapport;
- c. GDD op te dragen loyaal in en met deze stuurgroep samen te werken.

Gronden:

1. de 'Notitie Gemeente-zijn' is een goed startpunt voor een overkoepelende visie op alle aspecten van het gemeente zijn en tegenstelling tot de elkaar deels overlappende deelvisies waarmee de synode van Amersfoort-Centrum 2005 zich geconfronteerd zag;
2. het rapport van de WAD toont aan dat vorming van één deputaatschap voor de behartiging van en toerusting tot de in de notitie genoemde aspecten van gemeente-zijn tot de mogelijkheden behoort;
3. het is noodzakelijk voor een goed eindresultaat dat de betrokken deputaatschappen en hun instellingen zelf verantwoordelijkheid nemen voor de ombouw naar één deputaatschap met twee werkorganisaties;
4. GDD heeft blijk gegeven zich aan organisatorische herverkaveling te willen onttrekken.

BIJLAGEN**BIJLAGE I****Instructie WAD**

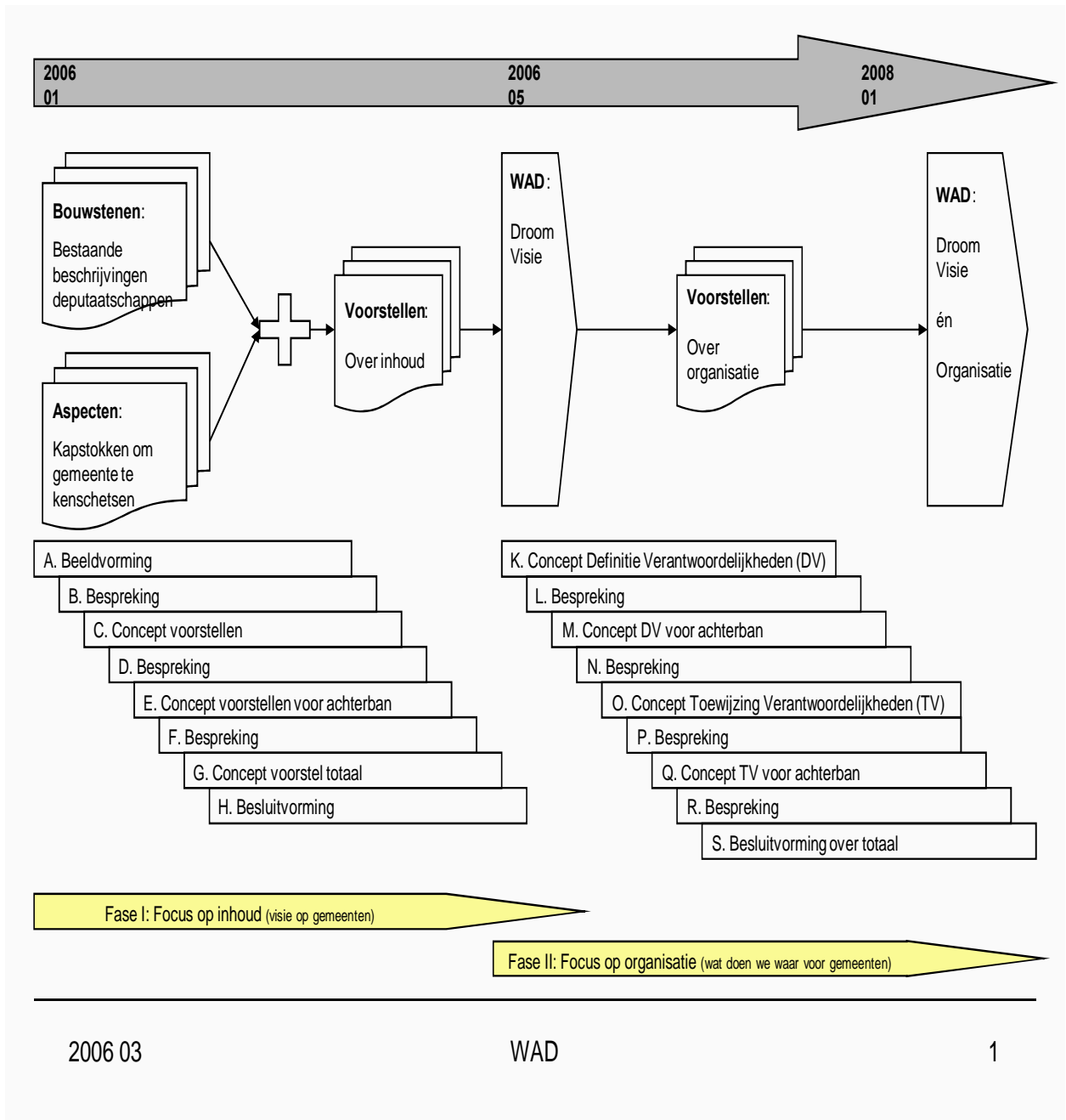
De Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 formuleerde de volgende instructie voor de werkgroep afstemming deputaatschappen (WAD), Acta art. 181:

Besluit:

1. een werkgroep 'afstemming deputaatschappen' in te stellen, bestaande uit maximaal twee vertegenwoordigers van deputaten ASE, GDD, SGO, TEG, ZHT (bij voorkeur een deputaat en een stafmedewerker) plus een vertegenwoordiging van de Theologische Universiteit in Kampen; de werkgroep wordt samengeroepen door deputaten ZHT;
2. aan de werkgroep iemand van buiten de onder 1. genoemde instanties toe te voegen als externe voorzitter; en de namens deputaten ZHT deelnemende staf- of bureaumedewerker aan te wijzen als secretaris;
3. de werkgroep de volgende opdracht te geven:
 - a. de werkgroep bezint zich op de mogelijkheid van een onderlinge afstemming en integratie van de visies op (1.) actueel 'kerk- en gemeentezijn' en op (2.) de toerusting en training van gemeenten en missionaire werkers, zoals die door de deputaatschappen ASE, TEG en ZHT -tamelijk los van elkaar- in de afgelopen periode ontwikkeld zijn en in hun rapportage aan de GS Amersfoort-Centrum 2005 werden voorgelegd; zij legt het concrete resultaat van haar bezinning schriftelijk vast; eventuele voorstellen legt zij aan de eerstkomende synode voor;
 - b. vervolgens onderzoekt de werkgroep de mogelijkheid van integratie en afstemming van het resultaat van de onder a. genoemde bezinning met de visies en opvattingen die inzake actueel kerk- en gemeente zijn en inzake opbouw en toerusting van de gemeente bestaan bij deputaten SGO en GDD; het concrete resultaat van deze bezinning wordt eveneens schriftelijk vastgelegd; eventuele voorstellen legt zij aan de eerstkomende synode voor;
 - c. de werkgroep brengt vanuit het resultaat van a. en b. in kaart hoe de concrete afstemming en samenwerking tussen de onder 1. genoemde deputaatschappen het meest adequaat gediend wordt;
 - d. de werkgroep onderzoekt of het resultaat van a. en b. consequenties heeft, en zo ja welke, voor een eventuele herverkaveling van taken en organisatie van de onder 1. genoemde deputaatschappen en hun instituten; eventuele voorstellen legt zij aan de e.k. synode voor; niet anders dan met instemming van alle onder 1. genoemde deputaatschappen kan de werkgroep tussentijds een noodzakelijke aanpassing van de taakpakketten van de betrokken deputaatschappen effectueren;
 - e. de werkgroep brengt het resultaat van haar bevindingen onder a. en b. in in het proces van bezinning dat op gang gekomen is naar aanleiding van de rapportage van deputaten SGO over de wenselijkheid van een samenhangende organisatie en clustering van deputaatschappen, participeert in dat proces en in de formulering van voorstellen aan de eerstkomende synode;
 - f. uiterlijk vijf maanden voor aanvang van de volgende synode, brengt de werkgroep rapport uit van haar werkzaamheden;

BIJLAGE II

Ordering van de fasen van de WAD (jan. 2006)

BIJLAGE III**Vergaderingen en deelnemers aan de WAD**

Verg.				Deelnemers					
jaar	Datum	nr	fase	SGO	GDD	DTEG	ASE	ZHT	ThUK
2005	11-11	1	I	+	+	+	+	+	+
2006	07-02	2		+	+	+	+	+	+
	14-03	3	+	+	+	+	+	-	
	20-04	4	II	-	+	+	+	+	-
	22-06	5		+	+	+	+	+	+
	13-11	6	+	-	+	+	+	-	
2007	11-01	7	II	+	+	+	+	+	-
	26-04	8		+	+	+	+	+	-
	11-06	9		+	-	+	+	+	-
	06-09	10		+	-	+	+	+	-

BIJLAGE IV**Notitie Gemeente-zijn**

Werkgroep afstemming deputaatschappen (WAD), waarin: DTEG, SGO, ASE, ZHT, GDD, maart 2006

Inleiding*Twee kernen in de opdracht en twee fasen*

In de opdracht van WAD zijn twee kernen te onderscheiden.

Allereerst werd er in de stukken van de GS gesproken over 'onderlinge afstemming en integratie van de visies ...', allereerst de visies zoals die in ontwikkeling waren in ASE, DTEG en ZHT, vervolgens die welke bestaan bij de deputaten van SGO en GDD.

In de tweede plaats is de opdracht om te bezien of het resultaat van de 'afstemming van visies' 'de concrete afstemming en samenwerking' van de genoemde deputaatschappen kan dienen, om te onderzoeken of dat wellicht moet of kan leiden tot een 'eventuele herverkingeling van taken en organisatie' van die deputaatschappen.

Bij het uitzetten van het werktraject voor WAD werd daarom voorzien dat twee fasen nodig zouden zijn: een fase die focust op 'inhoud' en een fase die focust op 'organisatie'. Het karakter van die beide fasen en de onderlinge relatie wordt hieronder nog toegelicht.

Eerste fase

Vanaf het begin was duidelijk dat de werkgroep zich tav. de eerste fase moest beperken. Het volledig uitwerken van een geïntegreerde visie die overkoepelend de leidende visies voor de verschillende deputaatschappen hun plek zou kunnen toewijzen, kon, naar het oordeel van de werkgroep, niet de bedoeling zijn.

Daarom werd besloten een inventarisatie te doen van de bestaande en in ontwikkeling zijnde visies bij de betrokken deputaatschappen. Om deze visies te kunnen groeperen mho. op 'afstemming', werd vervolgens een set van fundamentele dimensies van kerk-zijn als uitgangspunt genomen (in de volgende paragraaf wordt van deze keuze kort verantwoording afgelegd). Deze dimensies stellen de deputaatschappen in staat om in dit proces dezelfde taal te spreken en hun visies met elkaar uit te wisselen. Belangrijke discussiepunten bij de ontwikkeling van de visies in de deputaatschappen rondom deze dimensies werden ook aan de hand van deze set dimensies geïnterviewd, in de hoop dat deze inventarisatie een verdere discussie in de richting van een inhoudelijke integratie van visies zou stimuleren. In het verlengde van de eerste fase kan deze set van dimensies dan helpen orde aan te brengen in het verdere proces van visieontwikkeling dat in de deputaatschappen en in de kerken nog zal moeten plaatsvinden. Deze beperkende aanpak betekent concreet dat er de voorkeur was de set zo klein mogelijk te houden; missionaire verkondiging werd daarom genoteerd onder de algemene 'kerugmatische dimensie'. Het betekent ook dat daarmee de relatieve waarde van de dimensies niet zijn aangegeven; het debat over 'het primaat van ...' zal dus nog gevoerd moeten worden.

Tweede fase

In de tweede fase wil de set dimensies helpen de meer technisch-organisatorische afstemming van programma's, taken, structuren te blijven zien als middelen voor de kwalitatieve ontwikkeling van de kerken. De verwachting bestaat dat deze 'instrumentele' set van dimensies in de tweede fase van belang kan zijn zonder dat de discussiepunten perse inhoudelijk verder uitgewerkt behoeven te worden.

In onze notitie wordt nu als afsluiting van de eerste fase een beschrijving gegeven van de set dimensies van kerk-zijn die WAD heeft gekozen en tegelijkertijd worden verdere discussiepunten geïnterviewd.

Dimensies van het gemeente-zijn

De gemeente ontleent haar identiteit aan Jezus Christus, die haar vergadert door zijn Woord en Geest. Die identiteit wordt voor onze kerken nader omschreven in de gereformeerde belijdenisgeschriften. Het hart van het functioneren van de gemeente ligt daarom in haar verbondenheid met Jezus Christus. Die verbondenheid staat centraal in alle activiteiten die in en door de gemeente worden gedaan.

Deze gemeente functioneert in een context. Het onderscheid tussen de kerk en haar context kan worden aangeduid met het koppel begrippen 'intern' / 'extern'. Er dient voor gewaakt te worden dat dit onderscheid al te gemakkelijk als een 'statische' tweedeling wordt gehanteerd; dat bergt het gevaar in zich dat de 'externe' gerichtheid onvoldoende wordt geïntegreerd in het kerk- en gemeente-zijn, dat het altijd programmatisch volledig gescheiden zou moeten worden georganiseerd. Anderzijds moet niet uit het oog worden verloren dat ten diepste de 'context' wordt gekenmerkt door ongeloof en dat de confrontatie met het Evangelie, hoe dan ook vormgegeven, een centrale taak van de kerk tov. haar context is.

Het functioneren van de gemeente kan op verschillende manieren beschreven worden. Je kunt haar handelingen en activiteiten onderscheiden, je kunt haar actoren en doelgroepen onderscheiden, je kunt haar structuren en processen onderscheiden en je kunt haar dimensies onderscheiden. Er is gekozen om eerst de dimensies van het functioneren van de kerk te beschrijven. Het primaat voor het functioneren ligt bij de gemeente, die zelf verantwoordelijk is. Daarbinnen zien we de bijzondere ambten als een gegeven bijbelse structuur, dienstbaar aan het functioneren van de gemeente.

Onder dimensies verstaan wij de wezenlijke kwaliteiten die aan alle activiteiten van een gemeente te ontdekken zijn. Het zijn basiskenmerken die voortvloeien uit de eigen identiteit van de kerk. Het zijn eigenschappen die bij het evangelie van Christus horen en beweging oproepen.

In navolging van het overzicht van prof. dr. C. J. de Ruijter (2005), hanteren we als werkschema een indeling in vijf dimensies (geformuleerd als werkwoorden): **vieren, verkondigen, leren, zielszorgen en dienen**. Deze vijf zijn in alle activiteiten van de kerk relevant, maar vormen van sommige handelingen de kern-dimensie.

Als belangrijke discussies uit deze voorvragen is te noemen:

- Wat betekent het spreken over 'de gemeente als subject' en 'het primaat van de gemeente', zowel voor de visie op en positie van het ambtelijk werk als op de benadering van gemeenteleden. Het lijkt gemeengoed te worden als basisvisie, maar is nog niet voldoende

- doorgemeten op z'n conceptuele en praktische consequenties.
- Hoe is de verhouding tussen de interne en de externe context van de gemeente? In de praktijk blijkt er gemakkelijk spanning te ontstaan. Hoe kunnen die elkaar versterken en waar liggen de risico's in de mogelijke spanning.

Het vieren van de kerk (de gemeente in haar liturgische dimensie)

Hieronder verstaan wij dat de kerk er is voor de aanbidding en lofprijzing van God. Het vieren is altijd gericht op God. Uitgangspunt is de aanwezigheid van God en zijn ontmoeting met mensen. Dit vieren krijgt het meest geconcentreerd vorm in de zondagse samenkomsten van de gemeente van Christus. Vervolgens is het ook te ontdekken in de gezins- en persoonlijke liturgie, in andere activiteiten binnen en buiten de gemeente en het meest breed in de levenspraktijk van een christen, die leeft tot Gods eer.

DTEG: Wij willen de gemeente helpen om inspirerende, eigentijdse en daardoor toegankelijke vormen van eredienst te ontwikkelen.

Nog verder uitwerken (zie onderdeel 3.5. "Bouwstenen" van DTEG-rapp.): vieren als viering van het geheim. Gelovigen delen het geheim van Christus, zoals zij dat samen beleven in o.a. de avondmaalsviering. Daarom moeten we verder nadenken over differentiatie met het oog op diverse doelgroepen.

ASE heeft te maken met contextualisatie (ook wel inculturatie) bij het stichten van jonge kerken. Dat heeft (ook) gevolgen voor de invulling van de liturgie. In pas gestichte gemeenten is men creatief in het vinden van nieuwe wegen. Er kunnen in de kerkdiensten verschillen zijn in cultuur en sfeer tussen plaatselijke kerken, maar ASE pleit voor aanpassing van 2 kanten.

In de ontwikkeling van deze dimensie wordt gemarkeerd:

- Er is nog geen eenduidige, heldere visie op liturgische vernieuwing. Daarin speelt met name de vraag of en hoe er differentiatie van de kerkdiensten op specifieke doelgroepen nodig is, vooral op missionaire uitstraling gericht. Studie is geagendeerd.
- Er blijft een spanning liggen tussen de eigen cultuur van een gemeente (creatief in eigen context) en de verbondenheid met de traditie binnen het kerkverband. Gezocht wordt naar een manier om die spanning vruchtbaar in te zetten.
- Er leeft de wens om de 'oecumenische' verbondenheid meer tastbaar te maken in de liturgie. Daarmee is bedoeld de verbondenheid met zusterkerken over de hele wereld.
- De kerkdienst (met name het Heilig Avondmaal) geldt als bron voor de ontwikkeling van het diaconaat van de gemeente, zowel intern als extern. Dat moet nog nader worden ontwikkeld, zowel op visie-niveau als heel praktisch (plaats van collecte in de kerkdienst).
- Bij verder gesprek en visievorming moet het Steunpunt Liturgie niet worden vergeten.

Het verkondigen van de kerk (de gemeente in haar kerugmatische dimensie)

Hieronder verstaan wij dat de kerk een Woord voor deze wereld heeft. De kerk is zelf uit het Woord geboren en leeft van dit Woord. De kerk heeft de opdracht dat Woord door te geven. In de verkondiging van het evangelie gaat het om de herhaalde en actuele beloften van God in al zijn rijkdom en kracht. De kerk heeft de opdracht om met deze verkondiging de hele wereld te zoeken. Daarin gaat het koninkrijk open. Het meest geconcentreerd vindt deze verkondiging plaats in de kerkelijke prediking. Vervolgens krijgt verkondiging ook vorm in alle andere menselijke communicatie (bijeenkomsten, gesprekken, schriftelijke of digitale media enz). Zo verspreidt God Zijn boodschap door woorden van mensen heen.

ZHT ziet als opdracht van de kerk het door haar verwachte heil te 'verkondigen' en zich daarom verantwoordelijk te weten voor de planting en de uitbreiding van Christus' kerk buiten de grenzen van de Nederlandse taal en cultuur en voor de opbouw van de kerk daar en de christelijke gemeenschap.

DTEG: Gods Woord is Woord voor de wereld. Daarom is de gemeente geen doel in zichzelf maar is zij er om Gods komen in liefde naar de wereld te verkondigen en zijn koninkrijk te proclameren (I Petr. 2: 9-10). De gemeente heeft de opdracht de wereld voor te houden: "Jezus is Heer" (Filipp. 2: 9-11).

Nog verder uitwerken (3.5. "Bouwstenen"): o.a. inhoudelijk. D.w.z.: hoe kan de kerk het Woord op relevante wijze verkondigen en mensen voor Christus plaatsen (relevante en tegelijk appellerende prediking)?

ASE sluit aan bij ZHT als het gaat over het verkondigen van het heil. ASE heeft vooral te maken met het concept van gemeentestichting als methode van evangelisatie. Het onderscheid tussen zending en evangelisatie ligt in beoogde doel: evangelisatie zoekt uitbreiding bestaande kerkverband, zending zoekt stichting nieuw kerkverband. Het verschil tussen ASE en ZHT wordt dan 'geografisch', maar ASE pleit voor leren van elkaar en groeien naar elkaar. De plaatselijke gemeente als missionaire kerk heeft een taak t.a.v. zowel evangelisatie als zending. Leusden '99 ziet evangelisatie daarbij als taak van kerkleden en zending als taak voor kerkenraad (en diakenen). ASE signaleert ook het punt van samenwerking in evangelisatie met andere kerkgenootschappen als punt om nader over door te denken (met deputaten DKE).

In de ontwikkeling van deze dimensie wordt gemarkeerd:

- Met name in deze dimensie is ook de missionaire opdracht van de kerk gelegen. Die verdient zelfstandige uitwerking. De vraag naar het onderscheidend aspect van evangelisatie en zending en de consequenties van de overeenkomsten en verschillen tussen die twee.
- Verder gesprek is wenselijk over het plaats van de ambtelijke verkondiging, zowel in de gemeente als in de missionaire context.
- In bespreking blijft in hoeverre 'verkondiging' altijd als verbale communicatie moet worden opgevat. Christelijke daden hebben immers ook een verkondigend aspect. Toch is er aarzeling om dat 'verkondiging' te noemen.

Het leren van de kerk (de gemeente in haar catechetische dimensie)

Hieronder verstaan wij dat de gemeente luisteren wil naar het onderwijs van Christus en de kennis van Hem wil vergroten in alle aspecten die dat heeft. In de gemeente worden allerlei leerprocessen op gang gebracht en begeleid. Een christen is nooit uitgeleerd in het koninkrijk van God: er is groei in kennis en inzicht, er is ook groei in ervaring en wijsheid, en groei in vaardigheden en attitude.

Veel aandacht krijgen in de kerk de specifieke leerprocessen van de jeugd en van de catechumenen: mensen die toetreden tot de kerk van Christus. Toch is het leren van de kerk veel breder, dat zowel in georganiseerde als in niet-georganiseerde vormen. Leren hoort onlosmakelijk bij het kerk-zijn.

DTEG: Nog grotendeels uit te werken. Hier zal het vooral gaan om het toerusten en trainen van de gemeente om haar leden in staat te stellen het geloof doelmatig te verwoorden, d.w.z. met het oog op het plaatsen voor de keus voor Jezus Christus en het winnen van medemensen voor het koninkrijk van God.

In de ontwikkeling van deze dimensie wordt gemarkeerd:

- Deze dimensie is toerustend voor het functioneren van de gemeente in al haar aspecten. In deze dimensie is doorgaande theologische theorievorming wenselijk, ook in de inhoud van de leerprogramma's die worden aangeboden.
- Het belang van permanente educatie dient ook in de kerk nog meer een algemeen besef te worden.
- In deze dimensie zijn veel instellingen actief. Er is veel in ontwikkeling: missionaire catechese, toerusting gemeenteleden en ambtsdragers op diverse punten. Een betere afstemming en communicatie is wenselijk.
- Missionair gezien verdient de apologetiek een bredere ontwikkeling.
- In de praktijk halen christenen overal hun kennis, informatie en vorming vandaan. Er moet meer aandacht komen voor waarden en vooronderstellingen die in allelei aanbod meekomen.

Het zielszorgen van de kerk (de gemeente in haar pastorale dimensie)

Hieronder verstaan wij dat de christenen zich betrokken weten op elkaars geloof (de verbondenheid met Christus), vooral in samenhang tot de persoonlijke, praktische levensomstandigheden. Er valt met betrekking tot het geloofsleven veel bijstand te verlenen, begeleiding te bieden, verzoening te bewerken en helend op te treden. In deze geestelijke zorg hebben christelijke bemoediging én christelijke vermaning een plaats. Deze zielszorg is erop gericht dat mensen door hun geloof het koninkrijk binnengaan en deel (blijven) uitmaken van de kerk van Jezus Christus. De breedte van het zielszorgen loopt van ambtelijk pastoraat naar onderlinge troost en gebed voor elkaar gericht op versterking van ieders geloof.

GDD: Het onderscheid tussen pastorale en diaconale dimensie van de kerk loopt op dit moment in de praktijk wat door elkaar. Daarmee verbonden is een zekere verlegenheid wie van de ambtsdragers zich het meest verantwoordelijk dient te voelen voor de onderlinge gemeenschap. DTEG: Nog uit te werken. We willen de gemeente helpen te werken aan verdere ontwikkeling van het onderling pastoraat, met name in wijkkringen. Deze kringen zullen in tweede instantie ook nadrukkelijk een missionair doel hebben. Daarnaast willen we nadenken over de openheid van de gemeente naar de wereld als gevolg van de dynamiek van het Woord. Het Woord is de boodschap van de liefde van Christus, die zich niet beperkt tot de gelovigen. De zorg van de Herder strekt zich verder uit dan de eigen kudde (Joh. 10: 16!). Zielszorg op en over de rand van de kerk.

In de ontwikkeling van deze dimensie wordt gemarkeerd:

- Het spraakgebruik over pastoraat en pastoraal is niet eenduidig. Het is wenselijk dat hier beter wordt onderscheiden met name ten opzichte van diaconaat.
- Vanuit verschillende perspectieven wordt aangedrongen op wijkkringen. Dat geeft onhelderheid in doelstelling en functioneren van dergelijke kringen.
- Ook in zielszorgen ligt het primaat bij de gemeente. Het mag niet worden opgehangen aan het ambt van ouderling. De plaats van het ambtelijk pastoraat verdient nadere aandacht.

Het dienen van de kerk (de gemeente in haar diaconale dimensie)

Hieronder verstaan wij dat de kerk ook in de concrete nood en behoefte van het dagelijks leven helpend optreedt. Barmhartigheid bewijzen, gerechtigheid bewerken en deskundige begeleiding geven zijn daarbij de leidende motieven. Daarin functioneert de gemeente als het lichaam van Christus, wordt de gemeenschap met elkaar concreet en toont de kerk haar beweging met de wereld. Zo maakt de kerk in de werkelijkheid tastbaar dat God voorziet in de nood van (mensen in) deze wereld. Deze nood kent vele vormen: nood in de dagelijkse levensomstandigheden, maar ook psychische of relationele problematiek. Ook is er nood in bredere zin: onrecht en uitbuiting van volken en groepen, waartegen de kerk protest aantekent. Ondanks alles blijft de kerk praktische hulp en ondersteuning bieden, zonder aanzien des persoons. Zo bewijst Christus zelf zijn zorg en liefde op aarde.

GDD: Steeds meer maakt het GDD deze dimensie tot focus van zijn werk, omdat zo de daadwerkelijke advisering aan diakenen en diaconieën beter tot zijn recht komt. Behalve individuele ondersteuning is ook maatschappelijke en politieke actie gewenst om in de nood te kunnen helpen. Binnen de kerk gebeurt veel aan onderlinge hulp en ondersteuning. Ook individueel zijn veel christenen als vrijwilliger actief binnen de samenleving. Voor het diaconaat naar buiten toe dient de motivatie en inzet te groeien.

*GDD: Overlap in visie op deze dimensie is er met ZHT op het punt van de verhouding woord – daad en barmhartigheid – gerechtigheid. Bij het doorvertalen naar **structuren** die bij deze dimensie passen (diakenen / ouderlingen / gemeenteontwikkeling) is overlap met SGO wat leidt tot onduidelijkheid.*

ZHT ziet het als opdracht van de kerk het door haar verkondigde en verwachte heil te 'demonstreren' door te werken aan de opbouw van de (buitenlandse) kerk en de christelijke gemeenschap en aan de versterking van de christelijke dienstbaarheid in de samenleving.

DTEG: Nog uit te werken. De gemeente van de eerste eeuwen kenmerkte zich door grote werfkracht, juist door haar inzet voor de zwakken en de mens in de samenleving. Ook later in de kerkgeschiedenis heeft de kerk zich meermalen zo gemanifesteerd. Deze zorg voor de mens in nood heeft zeker in de eerste eeuwen de groei van de kerk sterk bepaald. Wel dienen we verder na te denken over de verhouding tussen Woord en daad, en het karakter van het heil van Christus. Hulp en dienst mogen geen verborgen missionaire agenda zijn (voorbeeld: inloophuis = koffie en aandacht schenken, meer niet).

ASE sluit aan bij ZHT als het gaat over het demonstreren van het heil. ASE signaleert als positief in de gemeente-stichtingsvisie dat men op zoek gaat naar groepen die niet zo snel een gevestigde kerk zullen binnenstappen, o.a. zelfkant maatschappij. Het Keller-concept heeft diaconaal leerzame punten.

In de ontwikkeling van deze dimensie wordt gemarkeerd:

- De term 'het heil demonstreren' is een trefzekere uitdrukking in combinatie met 'het heil verkondigen', maar schiet tekort om de essentie van deze dimensie uit te drukken. Behalve intentioneel handelen is er ook het existentieel dienstbaar zijn, uit beweging voor de naaste in nood en vanuit het heil dat je kent. Samen vult dit de diaconale dimensie van de

- gemeente.
- Ook hier geldt dat het primaat bij de gemeente ligt. Het dienen van de kerk is niet voorbehouden aan de diakenen.
 - Christelijke presentie is belangrijke voorwaarde om te dienen, maar schiet in zichzelf tekort om de diaconale dimensie van de gemeente in te vullen.

BIJLAGE V

Participerende leden in de WAD

Ds. J.H. Smit, voorzitter WAD	Van der Flierhof 1	3861 DP Nijkerk 033 - 2457274	jh.smit@solcon.nl
	afgevaardigde namens:		emailadres:
J. Schelling	ASE		j.a.schelling@xs4all.nl
Ds. H. Drost	ASE		hdrost01@planet.nl
Ds. K. van der Geest	DTEG		kvdgeest@filtnet.nl
J. Holtland	DTEG		jan.holtland@hetnet.nl
Ds. C. van Dusseldorp (tot 16-05-07)	GDD		cvdus@hetnet.nl
D. A. Prins (tot 16-05-07)	DS		diaconia@gbouw.nl
M. van Dongen	Steunpunt GO		R.v.dongen@gbouw.nl
D. Roose	SGO		d.roose@planet.nl
Drs. C.J. Haak	ThuK		cjhaak@tukampen.nl
Drs. B. van der Lugt	DVN/IRTT		B.v.d.lugt@gbouw.nl
Ds. R. Th. Pos	ZHT		rtpos@wanadoo.nl